

**Criteris per als
usos**

lingüístics

**a l'Administració de
justícia**

**Grup de treball sobre les llengües a l'Administració de justícia
de l'Observatori Català de la Justícia**

Octubre de 2013

Avís legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/legalcode.ca>

© Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
www.gencat.cat/justicia

Primera edició: gener de 2014
Dipòsit legal: B. 2392-2014

Aquest document és accessible a
www.gencat.cat/justicia/publicacions

Índex

Presentació.....	4
Abreviacions.....	5
1. Sol·licitud del ciutadà per rebre la documentació oficial de l'òrgan judicial en català.....	6
2. Termini per demanar la documentació en la llengua oficial que s'ha sol·licitat.....	8
3. Procediment per demanar de rebre la documentació en la llengua oficial que s'ha sol·licitat.....	9
4. Abast de «la documentació oficial emesa a Catalunya» que els ciutadans tenen dret a rebre en la llengua oficial volguda (article 33.2 de l'Estatut).....	11
5. Actuació de l'òrgan judicial quan una part demana que es tramiti el procediment en català.....	13
6. Críteris per valorar l'al·legació d'indefensió per raó de llengua al·legada per una part en el procés.....	14
7. L'al·legació del desconeixement del català per part de les entitats jurídiques que són part en un judici.....	19
8. L'al·legació d'indefensió per desconeixement del català per part dels advocats.....	20
9. Cost dels drets lingüístics dins del procés (dret d'opció actiu i passiu i dret a no patir indefensió).....	22
10. El desconeixement del català per part del jutge.....	23
11. La llengua que pot/ha de fer servir el personal de l'oficina (jutge, secretari, resta de funcionaris; fiscals i funcionaris de la fiscalia; metges forenses) en els escrits que elabora.....	25
12. Obligacions lingüístiques del personal judicial (jutges, fiscals, resta de personal).....	26
13. Les actuacions en català que han de tenir efecte en òrgans jurisdiccionals centrals de l'Estat.....	30
14. Tramitació de l'escrit en català que presenta un ciutadà o qui el representa adreçat a un òrgan jurisdiccional central de l'Estat.....	31
15. Declaració oral en català davant d'un òrgan jurisdiccional central.....	34
Annex. Models de sol·licitud de tramitació en català del procediment judicial.....	36
Informació addicional per als membres de l'Observatori.....	38

Presentació

Aquest document recull diverses qüestions que suscita la legislació lingüística en l'àmbit de la justícia. La formulació sovint molt genèrica de les normes sobre l'actuació lingüística dels òrgans judicials deixa espais molt poc delimitats, circumstància que provoca una aplicació força contradictòria de la normativa que regeix l'ús de la llengua en aquest àmbit. La mateixa varietat en les normes que hi incideixen (Estatut català, Llei orgànica del poder judicial, Llei d'enjudiciament civil, Llei de política lingüística, Carta europea de llengües regionals o minoritàries) fomenta també aquesta certa dispersió interpretativa. Cal esmentar, també, que una interpretació reduccionista de l'oficialitat del català a favor de considerar el castellà com a "llengua general" de l'àmbit judicial ha contribuït a aquesta situació.

Aquí recollim un seguit de casos en què o bé l'aplicació del precepte jurídic admet lectures diverses, o bé la interpretació més general que se n'ha fet afecta negativament l'ús normal del català en la justícia. Aquestes "qüestions" van ser formulades i respostes en el marc d'un seminari de jutges i secretaris judicials fet al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada entre els mesos de setembre i desembre de 2012.

Les respostes que hi van donar els assistents han estat enriquides per les observacions fetes pels diferents col·lectius que són representats pels membres del grup de treball sobre les llengües a Catalunya en l'àmbit de l'Administració de justícia de l'Observatori Català de la Justícia: advocats, procuradors, graduats socials, registradors, notaris, jutges, fiscals, secretaris, àmbit universitari i serveis jurídics i lingüístics de la Generalitat.

Cada punt tractat mira de recollir les opinions expressades en el marc d'aquests dos espais de debat. Conté, a més, un esment de la normativa aplicable i de resolucions que hi incideixen. Finalment, l'annex recull dos models de sol·licitud per tramitar en català el procediment judicial.

Per acabar, cal agrair i posar en relleu la col·laboració de totes les persones que, des de l'experiència i coneixement que els proporciona la seva activitat professional, han aportat dades i opinions a les qüestions suscitàdes. Al Departament de Justícia correspon ara difondre aquests *Críteris*, juntament amb el *Manual de bones pràctiques*, aprovat també en el si de l'Observatori, i aconseguir fer-los efectius en l'activitat diària de la justícia.

Abreviacions

CELRM	Carta europea de llengües regionals o minoritàries
EAC	Estatut d'autonomia de Catalunya
ITC	Interlocutòria del Tribunal Constitucional
ITS	Interlocutòria del Tribunal Suprem
LEC	Llei d'enjudiciament civil
LOPJ	Llei orgànica del poder judicial
LPL	Llei de política lingüística
STC	Sentència del Tribunal Constitucional
STS	Sentència del Tribunal Suprem
STSJC	Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya
TC	Tribunal Constitucional
TS	Tribunal Suprem
TSJC	Tribunal Superior de Justícia de Catalunya

1. Sol·licitud del ciutadà per rebre la documentació oficial de l'òrgan judicial en català

Tant l'article 33.2 de l'EAC com el 13.3 de la LPL i el 9.1.a de la CELRM estableixen el dret dels ciutadans a rebre tota la documentació emesa en la llengua sol·licitada, si així es demana. En general, es considera que les actuacions són vàlides i eficaces tant si es fan en català com es castellà, però la part té dret a obtenir-ne còpia en català. S'apunta la idea, però, que si s'ha formulat una petició expressa amb anterioritat, atès que és un dret de la part al qual no es pot respondre que no, es podria plantejar la nul·litat.

S'entén que, atès que no està previst legalment que paralitzin els terminis, la no satisfacció dels drets lingüístics només pot comportar l'exigència de responsabilitat disciplinària (infracció administrativa) derivada de l'incompliment, sense efecte en el procés. Només es produirà la suspensió de terminis si, havent-ho demanat de forma expressa la part, l'òrgan judicial així ho decideix.

Així mateix, l'article 38.2 de l'EAC preveu la possibilitat de recurs directe davant el Tribunal Superior de Justícia per vulneració dels drets fonamentals «d'acord amb els procediments que estableixen les lleis», amb la qual cosa encara falta el desenvolupament per mitjà de la normativa processal.

A l'annex d'aquest document s'inclou un model d'altressí per sol·licitar la tramitació del procediment en català.

Normativa

Articles 33.2 EAC, 13.3 LPL i 9.1.a CELRM (dret lingüístic)

Articles 33.2 EAC, 231.2 i 4 LOPJ, 142.2 i 4 LEC (dret a no sofrir indefensió)

Resolucions

STSJC (Sala Social) 1987/2011, de 17 de març

Tot i la petició de la part que se substanciï el procediment en català, l'òrgan no ha satisfet la seva pretensió, expressada en l'altressí de la demanda. En

el recurs de suplicació es distingeix entre dret d'opció i la indefensió. Només aquesta genera nul·litat d'actuacions.

«És veritat que, independentment de l'eficàcia de les esmentades actuacions judicials, l'Estatut i la Llei de política lingüística reconeixen a tots els ciutadans un altre dret consistent a "rebre tota la documentació oficial emesa a Catalunya en la llengua sol·licitada"; dret que, tanmateix, no afecta la validesa de les actuacions processals quan –com és el cas– ni tan sols s'al·lega que s'hagi vulnerat el dret de defensa de l'interessat.»

«L'exercici legítim d'aquesta opció per part de l'interessat no pot condicionar l'eficàcia d'unes actuacions judicials que no generen cap indefensió en qui articula el seu dret a recórrer contra una sentència dictada a través del corresponent motiu jurídic de censura.»

2. Termini per demanar la documentació en la llengua oficial que s'ha sol·licitat

En general, en qualsevol moment es pot demanar rebre la documentació en la llengua oficial de preferència i el dret s'ha de fer efectiu a partir d'aquell moment. És recomanable, però, que aquest dret s'insti a l'inici del procediment o en constatar que el jutjat s'expressa en castellà.

No obstant això, cal evitar que el fet de poder demanar de rebre la documentació oficial en la llengua volguda en qualsevol moment del procediment pugui entrar en col·lisió amb el que estableix l'article 9.1 de la CELRM quan diu "a condició que la utilització de les possibilitats ofertes pel present paràgraf no sigui considerada pel jutge com a obstaculitzadora de la bona administració de la justícia". Així mateix, no és admissible la petició de traducció al castellà com a mesura dilatòria, d'acord amb el que estableix l'article 9 de la CELRM i amb la doctrina que no es pot anar contra el actes propis (si anteriorment la part ha evidenciat que no desconeix el català, després no pot al·legar aquest desconeixement).

També cal tenir presents els acords de la Sala de Govern del TSJC de 4 de setembre de 2007 i de 26 de gener de 2010, en què es recorda la necessitat que els òrgans judicials respectin el dret d'opció lingüística i notifiquin els documents oficials en la llengua sol·licitada.

Normativa

Articles 33.2 EAC, 13.3 LPL i 9.1.a CELRM

Resolucions

Els acords de la Sala de Govern del TSJC de 4 de setembre de 2007 i de 26 de gener de 2010 no especifiquen el moment.

Algunes resolucions parlen del moment processal oportú: si no es demana en aquest moment, després no es pot reclamar (per ex. Sentència de l'Audiència Provincial de Tarragona de 28 de novembre de 2007. Secció 4a. Ponent: Javier Hernández García)

3. Procediment per demanar de rebre la documentació en la llengua oficial que s'ha sol·licitat (article 33.2 de l'Estatut)

La manera de demanar-ho dependrà de cada procediment. Al judici de faltes n'hi ha prou amb una compareixença, però a la majoria de procediments civils cal advocat o procurador. Per tant, cal demanar-ho pel sistema legalment previst de relació amb l'òrgan judicial.

En general, amb una simple declaració no n'hi ha prou, perquè s'hauria de fer una diligència per deixar-ne constància i proveir una decisió.

S'entén que l'advocat i el procurador han d'estar degudament apoderats per la part.

Atès que la Llei no exigeix una formalitat especial, cal que quedi constància en l'expedient que s'ha exercit el dret d'opció lingüística. De manera que si s'exerceix el dret oralment, cal exigir al funcionari davant qui es formuli aquesta opció que en deixi constància expressa en l'expedient.

Tal com s'indica a l'Acord de la Sala de Govern del TSJC de 26 de gener de 2010, convindria que en la caràtula física o virtual del procediment, en un lloc manifestament visible, consti l'opció lingüística passiva. Convé tenir present un criteri d'interpretació favorable a l'exercici del dret, mitjançant l'eliminació de traves o formalitats innecessàries, sens perjudici del compliment dels requisits processals pertinents.

Pel que fa a l'Administració de la Generalitat, l'Acord de Govern de 7 de maig de 2013 determina que el lletrat que la representa en un procés judicial ha de demanar que el procediment es tramiti en llengua catalana. L'annex recull un model d'altresí per aplicar el que estableix aquest Acord.

Normativa

Articles 33.2 EAC, 13.3 LPL i 9.1.a CELRM

Resolucions

Acords de la Sala de Govern del TSJC de 4 de setembre de 2007 i de 26 de gener de 2010.

L'Acord de 26 de gener de 2010 apunta el sistema:

«3r. Trametre un recordatori general adreçat als jutges i magistrats de l'àmbit d'aquest Tribunal Superior en què es reiterin les seves obligacions com a garants de l'efectivitat dels drets de les parts processals en els casos en què aquestes exerceixin el seu dret d'opció lingüística, i així mateix recomanar-los que, des del mateix moment en què es tingui per exercit el dret, es consignï tal circumstància a la caràtula del procediment, en un lloc i de manera manifesta i visible, per tal que en instàncies superiors pugui constatar-se fàcilment l'opció escollida, i assegurar-ne amb això l'efectivitat.»

Acord del Govern de la Generalitat de Catalunya de 7 de maig de 2013

«Acorda:

»Que en els processos judicials davant la jurisdicció ordinària en els quals el Govern o l'Administració de la Generalitat o entitats del seu sector públic siguin part, en el primer acte processal en què sigui possible fer-ho, la seva representació i defensa sol·liciti a l'òrgan jurisdiccional competent que la tramitació del procés es realitzi en llengua catalana en les diverses instàncies que tinguin lloc a Catalunya.»

4. Abast de «la documentació oficial emesa a Catalunya» que els ciutadans tenen dret a rebre en la llengua oficial volguda (article 33.2 de l'Estatut)

“Tota la documentació oficial emesa” es refereix a la documentació que emet l'òrgan judicial, els serveis oficials que participen en el procés (informes i peritatges oficials), la fiscalia o qualsevol Administració pública.

No es refereix a la documentació aportada per la part. La pràctica indica, però, que en el cas de la documentació de l'altra part i altra documentació no generada per l'òrgan judicial hi ha un desequilibri clar entre les llengües oficials.

Amb el règim vigent sembla que, en principi, l'òrgan judicial hauria d'estimar algunes sol·licituds de traducció al castellà dels documents no emesos per l'òrgan judicial, si bé hauria de ser almenys amb les condicions següents:

- La sol·licitud s'hauria de fer davant del primer document i com a primer acte processal, ja que si s'accepta un escrit en català cal presumir que s'entén.
- La traducció mai ha de recaure en la part que ha aportat el document. Ha de recaure en l'Administració o en la part que ha demanat la traducció.
- L'òrgan judicial hauria de requerir una argumentació sòlida per a admetre la traducció d'ofici al castellà, de manera que només s'admeti quan l'altra part demostrï raonablement la possibilitat d'indefensió.

A la pràctica els casos d'estimació de les sol·licituds de traducció al castellà de les actuacions no generades pel tribunal haurien de ser poc freqüents o tendir a zero, ja que cal presumir que els professionals del dret a Catalunya han d'entendre el català, i que la tria d'un professional de fora de l'àmbit lingüístic català per a un procés desenvolupat a Catalunya és una opció de la part que no hauria de comportar despeses per als contribuents catalans ni retards en el judici. Al capdavant, el principi general d'equitat i els d'economia i celeritat processal indiquen que aquestes sol·licituds s'haurien de desestimar tant per a una llengua com per a l'altra, i que les necessitats de traducció les hauria d'assumir qui no entén el català. La tecnologia actual

permet comprendre immediatament un document de manera gratuïta entre llengües romàniques similars com ara el català i el castellà, i per tant la diferència de tracte en perjudici del català que apuntàvem al principi del comentari no s'hauria de produir.

Normativa

Articles 33.2 EAC, 13.3 LPL i 9.1.a CELRM

5. Actuació de l'òrgan judicial quan una part demana que es tramiti el procediment en català

Quan una part demana la tramitació en català de tota la documentació oficial, l'òrgan judicial ha de traslladar a l'altra part i tramitar el procediment en català si no hi té inconvenient. Moltes vegades el trasllat serà el trasllat de la demanda, de la contestació a la demanda, etc., perquè la sol·licitud es formularà en aquests documents. En tot cas, aquí l'altra part no s'hi pot oposar, perquè de fet es tracta de demanar un dret que l'òrgan judicial no pot denegar. El que pot fer l'altra part és demanar que se'l notifiqui en la llengua oficial que vulgui. La sol·licitud s'ha de resoldre per provisió.

El procediment es tramitarà en català i s'han d'ordenar les traduccions al castellà que derivin de la petició simple de l'altra part (art. 33.2 EAC i 13.3 LPL) o de l'al·legació d'indefensió de l'altra part (art. 241.3 LOPJ).

Normativa

Articles 33.2 EAC, 13.3 LPL i 9.1 CELRM

Resolucions

Acord de la Sala de Govern del TSJC, de 26 de gener de 2010

«[...] amb la validesa de les resolucions judicials independentment de la llengua en què siguin produïdes, hi conviu el dret dels ciutadans de Catalunya a rebre tota la documentació oficial en la llengua sol·licitada, per la qual cosa és el jutge o el tribunal qui ha de garantir l'efectivitat d'aquest últim dret, disposant les traduccions necessàries perquè qui hagi exercit el dret d'opció rebi la documentació en la llengua triada, sense que això suposi cap dilació en el procés.»

6. Críteris per valorar l'al·legació d'indefensió per raó de llengua al·legada per una part en el procés

La part no ha de provar *a priori* que desconeix la llengua oficial emprada, però el jutge pot apreciar els indicis que apunten que l'al·legació no és certa (per exemple, no haver demanat res fins un cop avançat el procés) i, per tant, denegar la traducció.

D'acord amb la STC 31/2010, es pot presumir el coneixement si no és que s'aporten elements que acreditin el desconeixement. Igualment, el jutge també pot apreciar els indicis que portin a la conclusió que el desconeixement al·legat no és cert. Un dels críteris importants és la doctrina dels propis actes: si un intervinent ha demostrat saber o no s'ha queixat quan podia fer-ho, després no pot impugnar la resolució posterior dient que no entenia el català.

Ara bé, també cal tenir en compte que l'article 33.2 de l'EAC estableix el dret d'opció lingüística respecte de qualsevol de les dues llengües oficials, així com el dret de rebre tota la documentació en la llengua sol·licitada i, per tant, no cal al·legar desconeixement del català perquè s'hagin de traduir les actuacions judicials si s'exerceix el dret d'opció lingüística en castellà i el procediment s'ha tramitat en català.

En el supòsit que l'òrgan judicial no efectuï aquesta traducció, malgrat la petició expressa d'alguna de les parts, aquest incompliment només produirà efectes jurídics en el procediment quan s'acrediti que la manca de traducció realment li ha produït a la part indefensió material. Igualment, no és admissible la petició de traducció al castellà com a mesura dilatòria. Així, doncs, l'al·legació d'indefensió per motius lingüístics té un caràcter molt residual.

És a dir, en el marc dels paràmetres esmentats, la valoració s'ha de fer tenint en compte les circumstàncies que concorren en cada supòsit.

Normativa

Articles 6.2 i 33.2 EAC, 231.2 LOPJ i 142.2 LEC

Resolucions

Pel que fa a les sentències de tribunals de l'Estat, la *STS de 14 d'abril de 1997*, per exemple, reconeix la vulneració de la tutela judicial efectiva quan un ciutadà és defensat per un advocat que no coneix el català, llengua en què són redactats alguns documents, encara que l'advocat l'hagi escollit la mateixa persona defensada; en el mateix sentit la *Interlocutòria del TS de 15 d'abril de 2004*. Amb un matís diferent, la *ITC 338/2004, de 13 de setembre*, reconeix que no hi ha indefensió quan el jutjat, que treballava en català, no canvia de llengua de treball (així ho havia demanat una part) i només notifica traduïdes al castellà les actuacions que du a terme, per bé que el TC no entra a valorar la legalitat d'aquest funcionament lingüístic. Curiosament, hi ha resolucions del Tribunal Suprem que no estimen que s'hagi produït indefensió d'una part tot i que diversos documents aportats per l'altra siguin en llengua estrangera (per exemple, *sentències de 18 i 25 d'octubre i 20 de novembre de 2006*; o més recentment, la *Sentència 2016/2011, de 4 d'abril o la Interlocutòria 5439/2011, de 14 d'abril*). La *STS d'11 de maig de 2011* inadmet un recurs de queixa contra una resolució de l'Audiència Provincial de Barcelona que no admetia la traducció d'uns documents redactats en català. Aquesta resolució, però, no entra en el fons de l'assumpte.

Hi ha diverses resolucions de tribunals catalans que han resolt casos en què es plantejava la indefensió per motiu lingüístic:

Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona de 20 de gener de 2012. Secció 10a. Ponent: Montserrat Comas d'Argemir.

«**SEGUNDO.**- La recurrente en un recurso hecho por sí solicita se le de una segunda oportunidad para comparecer al juicio, dado que no conocía el lugar donde tenía que ir y no entender el catalán de la citación que recibió.

»Su petición debe ser desestimada. La propia recurrente manifiesta que recibió una citación a juicio. En la misma consta el lugar, día y hora donde tenía que comparecer. Si tenía dudas acerca de donde estaba el lugar y no entendía el catalán -que es uno de las dos lenguas oficiales en Catalunya- tenía la obligación de haber preguntado y haberse informado previamente, acudiendo al propio Juzgado que consta en la cédula de citación. No puede celebrarse un nuevo juicio por cuanto no existe ningún defecto procesal ni legal para anular el ya celebrado, razones que comportan que la sentencia debe ser confirmada a todos los efectos.»

Sentència de l'Audiència Provincial de Girona de 25 de febrer de 2008. Secció 4a. Ponent: Carme Capdevila Salvat

«PRIMERO.- La sentencia de instancia condena a Jose Ignacio como autor de una falta prevista y penada en el *artículo 622 del Código Penal* , a la pena de multa de un mes a razón de cuatro euros diarios con la correspondiente responsabilidad personal en caso de impago y a que indemnice a la denunciante en la suma de 260 euros.

»Disconforme con dicha resolución judicial se interpone por Jose Ignacio recurso de apelación que articula a través de cuatro motivos de impugnación.

En el primero de ellos denuncia indefensión por estar redactada la sentencia en catalán y no puede conocer con exactitud su contenido ya que la única lengua que conoce es el castellano. De la lectura de los siguientes motivos de impugnación esgrimidos en el recurso, desprende con claridad que el apelante ha podido entender perfectamente el contenido de la sentencia de instancia, y ello porque los argumentos que formula en su escrito de recurso son acertados, claros y demostrativos de una comprensión total del núcleo pericial de la sentencia.

»No habiéndose producido por tanto indefensión alguna.

»Sin embargo, de haber sido así, el apelante debería haber interesado la nulidad de resolución, toda vez que el Tribunal no puede acordarla de oficio.»

Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona de 26 de novembre de 2007. Secció 6a. Ponent: M. Dolores Balibrea Pérez.

El recurrent es queixa perquè no va entendre la declaració policial que va signar en català.

«La declaración aparece firmada por el testigo sin mención alguna de no entender el catalán y no saber lo que estaba firmando. El testigo tiene residencia legal en España lo que permite suponer que lleva el tiempo suficiente como para entender el catalán, siendo poco creíble que el agente se inventara el contenido de la declaración, con detalles que encajan en la explicación, como el número de móvil y el punto de encuentro, cambiando totalmente la versión dada por el testigo y omitiendo el supuesto encargo que ahora refiere.

»Resulta también increíble que el testigo firmara la declaración sin leerla siquiera y si lo hizo, extraña que no advirtiera que lo que se hizo constar era totalmente diferente de lo que había expuesto, aunque su conocimiento del catalán no sea excelente, pero la comprensión escrita es precisamente bastante fácil para un castellanoparlante.

»Habida cuenta que firmó la declaración sin protestas ni salvedades, podríamos aceptar que su relativo conocimiento del catalán le hubiera llevado a confundir alguna palabra o equivocar algún aspecto puntual, pero no a suscribir una declaración que es justamente lo contrario de lo que afirmó después.»

Sentència de l'Audiència Provincial de Tarragona de 28 de novembre de 2007. Secció 4a. Ponent: Javier Hernández García

«Al menos debe convenirse en lo sorprendente que supone que la parte apelante que estructura su recurso en doce motivos, a su vez fragmentados en innumerable submotivos y que los desarrolla argumentalmente en 29 páginas, alegue como primero de aquéllos la nulidad del acta del juicio porque se haya redactado en lengua catalana. Decimos que es sorprendente en la medida en que el único resquicio de gravamen con relevancia apelativa residiría precisamente en la incompetencia lingüística de la parte recurrente para acceder a la información del acta transcrita en catalán, lo que resulta del todo incompatible con el contenido y el desarrollo argumental del propio recurso. En todo caso, aun cuando la parte alegara dicho déficit u óbice informativo resultaría extremadamente difícil apreciar la existencia del gravamen pues lo cierto es que la LECrim en su *artículo 743* ofrece un mecanismo directo a las partes de control del acta y de su contenido pudiendo pretender inclusiones y exclusiones en relación a lo documentado por el fedatario público. Mecanismo que la parte, en todo caso, desatendió, no constando protesta, reserva, mención o alegación alguna sobre la cuestión que sirve de fundamento motivo ahora analizado.

[...]

»No puede ser objeto de análisis en esta apelación, por desbordar las más elementales reglas del recurso devolutivo analizar si la redacción del acta del juicio en lengua catalana infringió en este caso el régimen de producción lingüística de los actos y actuaciones procesales que establece el *artículo 231 LOPJ*, en cuanto la parte nada pretendió ni alegó en la instancia en el momento ad hoc que la ley le reconoce. Pero lo que no podemos dejar de relieves es que la parte recurrente que denuncia dicha infracción no dedica ni una sola línea a justificar en que medida la lengua utilizada pudo menoscabar o lesionar su derecho a un proceso justo, en particular, en su proyección a recurrir la sentencia de instancia en atención a la información contenida en el acta. Creemos, sinceramente, que sobran más explicaciones.»

Sentència de l'Audiència Provincial de Tarragona de 12 de gener de 2012. Secció: 2. Ponent: Concepción Montardit Chica. En aquest cas l'Audiència aprecia indefensió.

«No basta, desde luego, con que el Ministerio Fiscal formule preguntas y que en esa medida, en cuanto órgano imparcial, se entienda satisfecho el interés defensivo de todas las partes. El Fiscal, aun siendo órgano imparcial en el ejercicio de la acción penal, no obstante retiró la acusación contra el denunciado. La preterición de la hoy recurrente del debate probatorio fue evidente, y dicho déficit de participación, imposibilitando su participación en un marco de contradicción, resulta relevante pues supone una merma muy sensible del derecho a un proceso justo y equitativo, máxime cuando, pese a constar en la citación para juicio inmediato de faltas que

tenía derecho a comparecer a juicio con todos los medios de prueba de que intentara valerse y con abogado, no queda constancia de que la misma fuera conocedora realmente del contenido de la citación, teniendo en cuenta que ni habla ni entiende el castellano ni el catalán (lengua en la que está redactada la citación y que fue utilizada en parte del juicio, en el que tuvo que ser asistida de intérprete de árabe), ni de que se le informara del contenido de la cédula, pese a constar firmada por la misma.»

7. L'al·legació del desconeixement del català per part de les entitats jurídiques que són part en un judici

Sobre si les persones jurídiques poden al·legar desconeixement no s'ha establert un criteri únic. Les conclusions són aquestes:

1. Hi ha una opinió que subscriu la idea que depèn de la persona física que els representa; l'altra manté que una entitat que presta serveis a Catalunya no pot al·legar indefensió.
2. En tot cas, en les actuacions orals es produeix una major adaptació a les circumstàncies del moment (interpretació allà mateix, certa adaptació dels intervinents, etc.). En l'actuació oral, si el lletrat és només castellanoparlant té poc marge de maniobra. En les actuacions escrites, en canvi, aquesta flexibilitat ja no hi és i sembla lògic un major grau d'exigència de coneixement o d'assumpció del cost del desconeixement.

Normativa

Articles 33.2 EAC, 231.2 LOPJ i 142.2 LEC

Resolucions

La *Sentència de la Sala Social del TSJC de 28 de setembre de 2011* (ponent José de Quintana) indica que en l'actuació oral es va fer mig en castellà i el jutge va actuar de traductor per al lletrat que representava l'empresa FNAC.

8. L'al·legació d'indefensió per desconeixement del català per part dels advocats

Seguint la resposta anterior, hi ha acord a atribuir a l'actuació oral un tractament diferent. Si un advocat no entén el català en una vista oral, cal posar intèrpret perquè no hi hagi indefensió. En l'escrit, però, hi ha dues opcions interpretatives: la primera indica que com a prestadors de serveis els advocats s'han d'adequar al marc de doble oficialitat i, per tant, fer-se càrrec del possible desconeixement del català; la segona entén que els advocats tenen el mateix règim que els ciutadans.

Pel que fa als advocats del torn d'ofici (l'Administració n'assumeix un cost), es considera que no poden al·legar desconeixement.

Normativa

Articles 33.2 EAC, 231.2 LOPJ i 142.2 LEC

Resolucions

Reproduïm una notícia sobre un cas en què es va suscitar aquesta qüestió.

Un jutge de Vic nega a un advocat murcià la traducció gratuïta de diversos documents en català

(font: Europapress.cat)

«El Jutjat de Primera Instància número 4 de Vic (Barcelona) ha denegat a un advocat murcià, José Luis Mazón Costa, la traducció gratuïta del català al castellà de diversos documents durant un judici, sempre que no siguin resolucions judicials.

Durant la tramitació del cas, José Luis Mazón Costa, que reclama que se li torni al seu client una finca expropiada per l'exalcalde d'Alpens, Joan Panicot, utilitzant suposadament documentació falsa, va sol·licitar en una instància la traducció al castellà d'una sentència del jutge, i aquest el va remetre a una empresa de traducció i li va concedir un termini de deu dies informant-lo que ell mateix --i no el jutjat-- hauria de pagar els costos.

El jutge va al·legar que la llei obliga que es procedeixi d'ofici --ordenat pel jutge-- a la traducció de les actuacions judicials, però que en cap cas això significa que "la traducció hagi de ser gratuïta". Tot i això, va admetre part de la sol·licitud, ja que les resolucions judicials més importants sí que es traduiran.

L'article 231 de la llei orgànica del poder judicial estableix que "les actuacions judicials realitzades i els documents presentats a l'idioma oficial d'una Comunitat Autònoma tindran, sense necessitat de traducció al castellà, plena validesa i

eficàcia". Es procedirà a la traducció d'ofici quan "així ho disposin les lleis o a instància de part que al·legui indefensió".

L'advocat murcià ha afirmat que, per tant, la llei estableix clarament el dret a una traducció si hi ha indefensió per no entendre el català, i ha criticat que el jutge no pot, en el marc de la llei, remetre'l a una empresa privada perquè realitzi la traducció.

José Luis Mazón Costa ha denunciat que "és il·legal" i és una interpretació "il·lògica i irracional del precepte legal". Segons l'advocat, el jutge tracta el castellà com si fos "una llengua d'un país estranger".

Diu, a més, que "Catalunya és fins avui part d'Espanya", tot i que aquesta realitat "no sigui del gust del catalanisme extrem que amb la seva fòbia cap al castellà tant influeix en la vida pública catalana".

José Luis Mazón ha interposat una queixa davant del Consell General del Poder Judicial, el Consell General de l'Advocacia Espanyola i davant de la Comissió Nacional de la Competència. A més assegura que recorrerà la sentència del jutge davant del Tribunal Constitucional.»

9. Cost dels drets lingüístics dins del procés (dret d'opció actiu i passiu i dret a no patir indefensió)

En general es creu que el cost l'ha d'assumir l'Administració quan es tracta de llengües oficials, però també s'apunta la idea que potser el cost s'hauria d'imputar a la taxació de costes.

Pel que fa a l'assumpció d'aquest cost, es planteja que caldria exceptuar els plets següents en el sentit que les parts processals que s'indiquen haurien d'assumir els possibles costos de les traduccions:

- Els plets entre administracions públiques i sector públic (organismes autònoms, entitats autònomes, empreses, consorcis, etc.) amb seu dins l'àmbit territorial de Catalunya.
- Els plets d'entitats privades subvencionades per alguna Administració pública de Catalunya en un percentatge superior al 50% del seu finançament.

Normativa

Articles 33.2 EAC, 13.3 LPL, 231.2 i 4 LOPJ i 142.2 i 4 LEC

10. El desconeixement del català per part del jutge

En general, es considera que cal entendre el català i que, per tant, el jutge no pot demanar traductor, però si, efectivament, no l'entén, pot fer servir els serveis de traducció. En cas que tingui reconegut el mèrit de llengua, però, no pot al·legar desconeixement del català.

Normativa

Articles 33.3 i 102.1 EAC i 110.2.h o 450 LOPJ.

Resolucions

Algunes resolucions constaten una pràctica que, tot i el poc volum, existeix. Per exemple, la *Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona de 29 de març de 2011, Secció, 19a, ponent: Concepción Hill*):

«**CUARTO.** Interpone recurso de apelación la parte demandada insistiendo en estar de acuerdo con la resolución del contrato solicitada por la adversa, pero no así con la devolución de las cantidades reclamadas.

»Alega, así mismo, la vulneración del *art. 24* de la Constitución Española señalando que el juzgador no conocía la lengua catalana, siendo algunos de los documentos redactados en la misma y sin que consten traducciones de ellos.

[...]

»En cuanto a la vulneración del *art. 24 de la CE*, no consta que el juzgador no conociese la lengua catalana, que todos se expresaron libremente en la lengua de su elección y que la exigencia de traducción de los documentos solo se requiere cuando la actuación debe salir del ámbito de la Comunidad. En cualquier caso, de haber sido requeridos, hubiesen aportado las traducciones correspondientes.

»En cuanto a la inapreciación de prueba por parte del juzgador, no es tal, sino que el juez *a quo* concedió más fuerza a la prueba documental. Insiste en que no hubo requerimiento, por lo que las arras deben ser devueltas, al no haberse previsto en el contrato cláusula penal alguna.

»**QUINTO.** El argumento de la vulneración del *art 24 de la CE* no puede estimarse. Es cierto que al inicio del juicio se pone de manifiesto que el juzgador no conoce el

idioma catalán, en el que se estaba expresando el letrado, por lo que se plantea si pueden expresarse en castellano. Habida cuenta que alguna de las personas involucradas dijo no ser muy fluente en lengua castellana, se suspende la vista mientras se busca un intérprete (m. 00:56 CD1). Hallada una persona que pueda servir como traductor se reinicia la vista, pudiendo expresarse las partes en aquél idioma que les resulte más cómodo, requiriéndose a la intérprete para que haga las oportunas traducciones cuando sea necesario. El demandado se expresa en castellano para facilitar las cosas y no será hasta el minuto 4:01 del CD 2 cuando haga falta la intervención de la intérprete llamada.

»En cuanto a la documentación aportada está en su inmensa mayoría en castellano y no se requirió de traducción alguna. No puede, por tanto, prosperar este extremo.»

Així mateix, la *Sentència del Tribunal Constitucional 105/2000*, que enjudicia l'eliminació de la facultat del jutge de demanar traducció que preveia abans l'article 231.4 LOPJ, indica que «fácilmente se colige que, si el titular del órgano jurisdiccional no comprende un documento redactado en una lengua distinta al castellano que sea cooficial en la Comunidad Autónoma en la cual radica el órgano, el titular de éste, no sólo está facultado para ordenar su traducción, sino que ha de considerarse obligado a ello para cumplir la función que le es propia» (en el mateix sentit, *la ITC 166/2005*). Si bé admet que la facultat no és *incondicionada*:

«[...] la sustitución de la facultad judicial incondicionada de traducción que estaba contenida en la anterior redacción del precepto cuya constitucionalidad nos ocupa por una remisión a otras disposiciones legislativas no impide que los Jueces y Magistrados, tras la entrada en vigor de la Ley Orgánica 16/1994, puedan y deban ordenar la traducción de un escrito o documento redactado en una lengua oficial autonómica cuando ello sea necesario para cumplir la función jurisdiccional (art. 117.1 y 3 CE) de proporcionar a todos tutela judicial efectiva, como exige el principio proclamado en el art. 24.1 CE. Interpretado así, el art. 231.4 LOPJ no se opone a los arts. 3, 117.1 y 149.1.5 CE»

11. La llengua que pot/ha de fer servir el personal de l'oficina (jutge, secretari, resta de funcionaris; fiscals i funcionaris de la fiscalia; metges forenses) en els escrits que elabora

La capacitat d'optar per la llengua d'ús és del jutge i del secretari, sempre respectant la llengua triada per la part.

La persona que signa el document tria la llengua, però té l'obligació de fer les notificacions en la llengua que ha escollit la part.

Normativa

Article 231.2 LOPJ i 142.2 LEC

12. Obligacions lingüístiques del personal judicial (jutges, fiscals, resta de personal)

Es torna a insistir en la diferenciació entre les actuacions orals de les escrites. En les segones aquesta obligació hi és sense matisos. La Sala de Govern del TSJC ha reconegut clarament i ha ordenat als jutges que garanteixen els drets dels ciutadans.

Pel que fa a aquest aspecte, cal tenir en compte els fonaments de la STC 105/2000, de 13 d'abril, que estableix que el jutge té la facultat d'enviar a traduir la documentació que estigui redactada en la llengua oficial pròpia de la comunitat, però no de manera incondicionada.

Normativa

Article 33.3 EAC, 231.2 LOPJ i 142.2 LEC

Resolucions

STC 105/2000, de 13 de abril

«12. El art. 3 C.E. establece que el castellano es la lengua oficial del Estado, que todos los españoles tienen el deber de conocer y el derecho a usar. En virtud de dicha expresa previsión, el art. 231.1 L.O.P.J., no modificado por la Ley Orgánica 16/1994, pudo establecer como regla general que "en todas las actuaciones judiciales, los Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios y demás funcionarios de Juzgados y Tribunales usarán el castellano, lengua oficial del Estado", permitiendo, ello no obstante, que las partes procesales, en todo caso (art. 231.3 L.O.P.J.), así como los Jueces, Magistrados, Fiscales y los funcionarios de la Administración de Justicia "si ninguna de las partes se opusiere, alegando desconocimiento de ella, que pudiere producir indefensión" (art. 231.2 L.O.P.J.), utilicen en dichas actuaciones judiciales indistintamente el castellano o la lengua oficial autonómica de que se trate.»

»Este régimen jurídico, como no podía ser de otro modo, se completa con una cláusula de cierre que presta cobertura normativa al problema que puede suscitarse cuando son los titulares de los órganos judiciales, y no las partes procesales (las cuales siempre pueden alegar indefensión para obligar a que las actuaciones judiciales se desarrollen en lengua castellana), quienes desconocen el idioma oficial propio de la Comunidad Autónoma, supuesto este último sobre cuya nueva regulación en el art. 231.4 L.O.P.J., tras la reforma operada en el mismo por la Ley

Orgánica 16/1994, se suscita ahora la duda respecto de su constitucionalidad, pues, mientras que en la regulación anterior a la citada Ley Orgánica los Jueces y Tribunales podían, en cualquier caso y con entera libertad de criterio, ordenar la traducción del escrito o documento redactado en la lengua autonómica oficial, con posterioridad a la indicada reforma el citado precepto establece que la decisión judicial de traducción únicamente podrá ser adoptada de oficio "cuando así lo dispongan las Leyes...", remitiéndose, de este modo, a una regulación legislativa que prevea de forma expresa los casos, causas y condiciones en que los Jueces y Tribunales estarán autorizados a disponer, de oficio, que un determinado escrito o documento sea traducido al castellano. »

»Del tenor literal de la norma cuestionada no cabe inferir, tal y como argumentan los recurrentes, que tras su reforma por la Ley Orgánica 16/1994 se haya implantado la obligación, que aparecería implícita o se desprendería de forma indirecta del precepto impugnado, de que los Jueces y Magistrados destinados en los órganos judiciales que tengan su sede en el territorio de alguna Comunidad Autónoma que tenga una lengua oficial propia distinta del castellano hayan de conocer dicha lengua. En efecto, ni el art. 231.4 L.O.P.J. sanciona de manera expresa semejante obligación, ni cabe inferir de su interpretación que la imponga inexcusablemente, siquiera sea de manera implícita. El alcance de la reforma del citado precepto se ha limitado a sustituir la anterior facultad judicial incondicionada de ordenar la traducción de los escritos y documentos redactados en la lengua oficial propia de una Comunidad Autónoma por la simple remisión a una futura regulación legal en la que se articulen los presupuestos, las condiciones y el alcance de dicha traducción, al haber entendido el legislador orgánico llegado el momento de modificar el régimen jurídico de la facultad judicial de proveer de oficio, incondicionadamente, a la traducción de un determinado escrito o documento.»

»Pero del silencio legal producido tras la reforma en lo relativo a la vigencia de la anterior facultad judicial incondicionada de decretar la traducción no puede desprenderse la radical consecuencia de considerar existente una no menos incondicionada y absoluta prohibición de que los Jueces y Magistrados puedan, de oficio, decidir que se traduzca un escrito o documento redactado en una lengua que no comprendan, aunque la misma posea estatuto de cooficialidad en el territorio donde tienen su sede o están destinados. Desde luego, negar que los titulares de los órganos judiciales desconocedores del idioma oficial propio de una Comunidad Autónoma puedan ordenar de oficio la traducción de algún escrito o documento con incidencia procesal, sería tanto como impedirles ejercitar la potestad jurisdiccional que el art. 117.3 C.E. les confiere en régimen de exclusividad.»

»Pero ni la norma cuestionada contiene dicha negativa, expresa o implícitamente, ni el recurso de inconstitucionalidad, como es sabido, está previsto para denunciar o intentar corregir futuras lesiones hipotéticas a la Constitución.»

»Pero es que además, si ponemos en relación la reserva de la potestad jurisdiccional que ostentan Jueces y Magistrados integrantes del Poder Judicial con el fin al que inmediatamente sirve, esto es, garantizar a todos el derecho a la tutela judicial efectiva sin indefensión que solemnemente consagra el art. 24.1 C.E.,

fácilmente se colige que, si el titular del órgano jurisdiccional no comprende un documento redactado en una lengua distinta al castellano que sea cooficial en la Comunidad Autónoma en la cual radica el órgano, el titular de éste, no sólo está facultado para ordenar su traducción, sino que ha de considerarse obligado a ello para cumplir la función que le es propia. La eficacia directa de los derechos fundamentales, proclamada en el art. 53.1 C.E., así lo impone, sin necesidad de ninguna ley que autorice a ello expresamente. Como venimos diciendo desde la STC 81/1982, de 21 de diciembre, "no puede, en modo alguno, olvidarse la eficacia directa e inmediata que la Constitución tiene como norma suprema del Ordenamiento jurídico, sin necesidad de esperar a que resulte desarrollada por el legislador ordinario en lo que concierne a los derechos fundamentales y libertades públicas".»

»En conclusió, la substitució de la facultat judicial incondicionada de traducció que estava contenida en la anterior redacció del precepte cuya constitucionalitat nos ocupa per una remissió a altres disposicions legislatives no impide que los Jueces y Magistrados, tras la entrada en vigor de la Ley Orgánica 16/1994, puedan y deban ordenar la traducción de un escrito o documento redactado en una lengua oficial autonómica cuando ello sea necesario para cumplir la función jurisdiccional (art. 117.1 y 3 C.E.) de proporcionar a todos tutela judicial efectiva, como exige el principio proclamado en el art. 24.1 C.E. Interpretado así, el art. 231.4 L.O.P.J. no se opone a los arts. 3, 117.1 y 149.1.5 C.E. »

Acord de la Sala de Govern del TSJC de 4 de setembre de 2007

«Les parts tenen dret a elegir la llengua en la qual fan les seves manifestacions, orals o escrites, durant el procediment i el jutge té igualment l'opció d'escollir utilitzar el castellà o el català en les seves resolucions (articles 231.1 de la LOPJ i 142.1 de la LEC. Sigui quina sigui la llengua utilitzada les actuacions judicials despleguen tota la seva eficàcia, com reconeixen expressament els articles esmentats més amunt, però amb independència d'aquesta eficàcia l'Estatut i la Llei de política lingüística reconeixen als ciutadans un altre dret, que és el de rebre les testimoniances de les resolucions en l'idioma que hagin elegit.

»Els jutges hem de garantir plenament l'efectivitat d'aquest dret d'opció, entès d'acord amb els termes de l'article 33.2 de l'Estatut d'autonomia, i hem de disposar, si cal, que es facin les traduccions oportunes perquè el ciutadà pugui rebre sense dilació la documentació en l'idioma elegit.»

Acord de la Sala de Govern del TSJC de 26 de gener de 2010

«[...] les actuacions i resolucions judicials són vàlides qualsevol que sigui la llengua utilitzada, castellà o català, llevat de supòsits d'indefensió, ja que així ho estableixen els articles 231.4 de la LOPJ, article 142.4 de la LEC i article 13.1 de la Llei 1/1998; per tant, les resolucions dictades en castellà o en català tenen plena

validesa jurídica independentment de l'opció lingüística que hagin exercit les parts. No obstant això, amb la validesa de les resolucions judicials independentment de la llengua en què siguin produïdes, hi conviu el dret dels ciutadans de Catalunya a rebre tota la documentació oficial en la llengua sol·licitada, per la qual cosa és el jutge o el tribunal qui ha de garantir l'efectivitat d'aquest últim dret, disposant les traduccions necessàries perquè qui hagi exercit el dret d'opció rebi la documentació en la llengua triada, sense que això suposi cap dilació en el procés»

13. Les actuacions en català que han de tenir efecte en òrgans jurisdiccionals centrals de l'Estat

L'article 231.4 de la LOPJ estableix les actuacions redactades en català «s'han de traduir d'ofici quan hagin de tenir efectes fora de la jurisdicció dels òrgans judicials situats en la comunitat autònoma». Una primera interpretació apunta que com a principi general tot el que surt cap a òrgans centrals s'ha de traduir al castellà, però per un principi d'economia la traducció l'hauria d'instar l'òrgan central que rep les actuacions, que ha de determinar què vol traduir.

Una segona línia entén que aquest precepte no és aplicable als òrgans centrals. L'òrgan jurisdiccional central estatal hauria d'admetre la documentació en català. La traducció d'actuacions al castellà l'hauria d'assumir d'ofici l'òrgan central i hauria d'afectar només els documents més rellevants. Igualment, es fa la interpretació de "tenir efecte" que preveu l'article 231.4 LOPJ en el sentit d'"executar", de manera que, tenint en compte que en els òrgans jurisdiccionals centrals no s'executa cap resolució d'òrgans inferiors, aquest precepte no seria aplicable als òrgans centrals.

També s'indica que, atès que aquesta no és la pràctica actual, l'òrgan central hauria d'especificar i restringir la seva petició de traducció.

Normativa

Article 231.4 LOPJ i 142.4 LEC

Resolucions

L'obligació és recordada, entre d'altres per les *STS de 5 de juny de 1992, de 13 de febrer de 1994, de 29 de maig de 1995 o 9 de febrer de 2004; o la ITC 1103/1986 i 935/1987, o la STC 52/1999.*

Però hi ha resolucions del TS que fins i tot recullen el text en català de la sentència objecte el recurs. La *STS de 25 de febrer de 2011*, que resol un cas de col·lisió entre el dret a la intimitat i la llibertat d'expressió, reproduïx paràgrafs en català i, fins i tot, analitza expressions en aquesta llengua, sense manifestar cap problema (en el mateix sentit, la *Interlocutòria de 13 de gener i la Sentència de 10 de desembre de 2009*).

14. Tramitació de l'escrit en català que presenta un ciutadà o qui el representa adreçat a un òrgan jurisdiccional central de l'Estat

Aquesta situació és la que preveu l'article 33.5 de l'Estatut català. L'escrit ha de ser tramitat i el tribunal, si no l'entén, l'ha d'enviar al seu servei de traduccions. S'insisteix que la càrrega de traducció correspon a l'Estat.

Normativa

Articles 33.5 EAC, 231. 3 i 4 LOPJ, 142.2 i 4 LEC i 9.2 CELRM

Resolucions

ITS de 24 de novembre de 2009. Sala Social

Resol el recurs de reposició plantejat per CCOO contra la diligència que no admetia que el recurs de cassació que el sindicat havia presentat prèviament al Tribunal Suprem contra una sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya fos en llengua catalana. El Tribunal basa la seva argumentació en un motiu principal i dos d'accessoris: el primer és que la part pot presentar la documentació del procediment en català tant si va adreçada a l'òrgan jurisdiccional autonòmic (però que ha de tenir efectes més enllà de la comunitat), com si el destinatari és directament un òrgan que no és a la comunitat. Entén el Tribunal que d'una interpretació sistemàtica del punt 3 de l'article 231 de la LOPJ en relació amb el punt 4 es desprèn que el punt 3 permet que les parts presentin els documents en català (o en una altra llengua oficial) als òrgans jurisdiccional de la comunitat autònoma i, un cop previst això, el punt 4 inclou aquesta facultat per als altres supòsits amb efectes extraterritorials. El TS corrobora aquesta interpretació amb els articles 9.1.b de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries (compromís dels estats signants de deixar presentar els documents en les llengües regionals o minoritàries) i l'article 33.5 de l'Estatut, que preveu l'eficàcia jurídica dels escrits en català que es presentin en els òrgans jurisdiccional centrals.

«En efecto, la cuestión obtiene adecuada respuesta en los arts. 231.4 LOPJ y 142.4 LECiv, que -tal como se pretende- atribuyen «plena validez y eficacia» a los documentos presentados en el idioma oficial de una Comunidad Autónoma, «sin necesidad de traducción al castellano», y que ésta se impone de oficio «cuando

deban surtir efectos fuera de la jurisdicción de los órganos judiciales sitos en la comunidad autónoma». Y aunque la literal redacción de ambos preceptos pudiera ofrecer dudas respecto de si la previsión legal está limitada a los supuestos de presentación de escritos o documentos en la respectiva Comunidad Autónoma, excluyendo a los que hayan de presentarse fuera de ella, ha de observarse que el primer supuesto ya está contemplado en apartado anterior de ambos *preceptos* [el 3], en el que se proclama el derecho de las partes y sus representantes -entre otros- a utilizar «la lengua que sea también oficial en la Comunidad Autónoma en cuyo territorio tengan lugar las actuaciones, tanto en sus manifestaciones orales como escritas» [presentación de documentos]; y que el segundo supuesto [apartado 4] fue introducido en la LOPJ por la *Ley 16/1994*, cuya Exposición de Motivos nada aclara al respecto, pero cuya incorporación de la específica previsión del apartado 4 obliga a entenderla referida -conforme obliga la sistemática interpretación a que nos hemos referido- tanto a los documentos presentados en los órganos jurisdiccionales de la Comunidad Autónoma pero que hayan de tener eficacia procesal fuera de ella, como a aquellos otros cuya presentación deba tener lugar -precisamente- extramuros de la respectiva Comunidad. Si así no fuese carecería de sentido la reforma operada por la citada *Ley 16/94* y *resultaría del toda ociosa el mandato que añade al art. 231.4 LOPJ* y que más tarde es literalmente reproducido por la LECiv.»

ITS de 18 de novembre de 2011 TS. Sala Penal

Aquesta resolució, però, resol en un sentit contrari a l'anterior.

«Y la sentencia 31/2010 del TC acuerda que no es inconstitucional el apartado 5 del *art. 33 del EAC* siempre que se interprete en los términos establecidos en el correspondiente fundamento jurídico 21. Y en ese FJ se expone:

"El *apartado 5 del art. 33 EAC*, por su lado, sería contrario a la Constitución si el *Estatuto* pretendiera derivar de la cooficialidad de la lengua catalana su cualidad de medio de comunicación jurídicamente válido respecto de poderes públicos no radicados en el territorio de la Comunidad Autónoma de Cataluña. Tal condición es privativa del castellano (STS 82/1986, de 26 de junio (RTC 1986/82) F.") . El criterio territorial relevante a los efectos de la delimitación del poder público vinculado a las consecuencias de principio inherentes a la cooficialidad de un lengua autonómica es el de la sede de la autoridad, no el del alcance territorial de su respectiva competencia, pues esto último implicará la sujeción de todos los órganos de ámbito estatal a los efectos de la cooficialidad de todas las lenguas autonómicas en cualesquiera puntos del territorio nacional; esto es, una vinculación por principio reservada a la única lengua española común.

Tratándose de órganos constitucionales o jurisdiccionales de naturaleza y significación exclusivamente estatales, a los que se refiere el precepto que examinamos, también debe tenerse en cuenta que, con independencia del lugar donde radique su sede y de donde reciban el impulso para actuar, su actividad se

ejerce con referencia no a una determinada Comunidad Autónoma, sino a todo el territorio nacional, por lo que no puede tener cabida en ellos la cooficialidad idiomática.

Sin embargo, habida cuenta de que el derecho atribuido a los ciudadanos de Cataluña lo es estrictamente "de acuerdo con el procedimiento establecido por la legislación correspondiente", que como es indiscutible tratándose de los órganos a los que el *precepto se refiere será siempre la legislación del Estado, el apartado 5 del art. 33 EAC* admite una interpretación conforme con la constitución, ya que a dicha legislación ha de corresponder no sólo el modus en que aquel derecho ha de ejercerse y hacerse efectivo, sino, antes aún, definirlo cumplidamente en su contenido y en su alcance. En este sentido, la existencia o no de eficacia jurídica de los escritos presentados en catalán a dichos órganos, y, en su caso, el grado de ésta ha de ser establecido con entre libertad, dentro de los límites constitucionales (*arts. 3.1 CE*), por el legislador estatal competente.

Interpretado en esos términos el *art. 33.5* no es inconstitucional, y así se dispondrá en el fallo".

Así las cosas, y ante la duda que puede plantear el *art. 231.4 LOPJ* para supuestos como el presente, relativo al idioma del escrito de interposición del recurso de casación ante un órgano, el TS, con sede fuera del territorio de la Audiencia Provincial de Barcelona, que dictó la sentencia del 19/7/2010, la solución adoptada por la Sra. Secretaria Judicial el 23/2/2011 no aparece como quebrantadora de los derechos reconocidos en el *art. 24 CE* o como no conciliable con el derecho lingüístico estatuario y sí adoptada al *art. 456.4 LOPJ*, por lo que debe ser desestimado el recurso interpuesto.»

15. Declaració oral en català davant d'un òrgan jurisdiccional central

Si un ciutadà declara en català en un òrgan judicial central, cal escoltar-lo en català i, si el jutge o tribunal no l'entén, cal posar-hi un intèrpret.

Normativa

Article 231.5 LOPJ i 142.5 i 143 LEC

Resolucions

Sentència de l'Audiència Nacional de 24 d'abril de 2008. Sala Penal. Ple. Ponent i coponent: Julio de Diego López i Ramón Saéz Valcárcel, respectivament. Vot particular del magistrat Nicolás Poveda Peñas

Aquesta Sentència resol el recurs d'apel·lació contra la Sentència de 22 de novembre de 2007, dictada pel Jutjat Penal Central núm. 1 de l'Audiència Nacional, per la qual es condemnava els dos encausats per un delictes d'injúries contra la Corona (tipificat per l'article 491 del Codi penal), arran de la crema d'una fotografia dels reis d'Espanya en una concentració de protesta contra la visita del monarca a la ciutat de Girona. L'únic motiu analitzat en l'apel·lació és la vulneració del dret d'autodefensa dels acusats, provocada per l'actuació del jutge José María Vázquez Honrubia en negar-los la possibilitat de declarar en català i oposar-se al nomenament d'intèrpret sol·licitat per l'advocat, amb l'acord del Ministeri Fiscal. L'Audiència Nacional estima el recurs i ordena repetir el judici amb un magistrat distint i amb la intervenció d'intèrpret, per tal de permetre als acusats declarar en la seva llengua.

«El Tribunal, como todos los poderes públicos por mandato del *art. 3* de la Constitución, debe respetar y proteger de manera especial las lenguas españolas, no sólo el castellano lengua oficial del Estado, sino también las lenguas propias de las comunidades autónomas -en el caso del catalán se recoge en el *art. 6 del Estatuto de Autonomía de Cataluña* - que forman parte de nuestro patrimonio cultural. Ha de advertirse que el catalán es la lengua utilizada como vehicular y de aprendizaje en la enseñanza en el territorio de la comunidad, según dispone esa norma. Ahí radica la importancia de declarar en catalán para quien se ha socializado en la familia y en la escuela en este idioma. Es una garantía del derecho

de defensa permitir al acusado que se exprese en su lengua materna. Desde esa perspectiva ha de abordarse el conflicto.»

Annex. Models de sol·licitud de tramitació en català del procediment judicial

Model d'altressí per a advocats

ALTRESSÍ: Demano/Sol·licito que el procediment es tramiti en llengua catalana i, per tant, per raó de l'opció esmentada, que m'adreceu en aquesta llengua tota la documentació i totes les resolucions que s'hi dictin, inclosa la sentència, d'acord amb l'article 33.2 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

Fonamento també aquesta petició en el que disposa l'article 9 de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, ratificada per l'Estat espanyol mitjançant l'instrument publicat al BOE de 15 de setembre de 2001; l'article 3.2 i 3.3 de la Constitució espanyola; els articles 32 i 33 de la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya; l'article 13 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, en relació amb l'article 231 de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial i l'article 142 de la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, i els acords de la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, de 4 de setembre de 2007 i 26 de gener de 2010.

Model d'altressí dels advocats i lletrats de l'Administració de la Generalitat de Catalunya

MANIFESTO:

Que, en compliment de l'Acord del Govern de 7 de maig de 2013, que estableix que en els processos judicials davant la jurisdicció ordinària en els quals el Govern o l'Administració de la Generalitat o entitats del seu sector públic siguin part, en el primer acte processal en què sigui possible fer-ho, la seva representació i defensa ha de sol·licitar a l'òrgan jurisdiccional que el procés es tramiti en llengua catalana en les diverses instàncies que tinguin lloc a Catalunya; i d'acord amb l'article 9 de la Carta europea de les llengües regionals i minoritàries, l'article 13 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, i l'article 231 de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial,

SOL·LICITO:

Que les actuacions d'aquest procés es tramitin en llengua catalana.

Informació adicional per als membres de l'Observatori

Qüestionari inicial que es va proposar al Seminari sobre usos lingüístics que va tenir lloc al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

1. D'acord amb l'article 33 de l'Estatut català, en un procediment un ciutadà demana en el moment oportú que vol rebre la documentació oficial de l'òrgan judicial en català. Què passa si l'òrgan judicial no satisfà aquesta petició?

- a) Les actuacions de l'òrgan són nul·les i la part pot demanar-ne la nul·litat.
- b) Les actuacions fetes són vàlides, però no corren els terminis per a la part que ha exercit l'opció lingüística.
- c) Les actuacions són vàlides i eficaces, però la part té dret a obtenir-ne còpia en català (infracció administrativa sense efecte en el procés).

Altres:

2. Quan es pot exercir el dret d'opció lingüística passiu (dret a rebre la documentació oficial en la llengua volguda) que estableix l'article 33.2 de l'Estatut?

- a) A l'inici del procediment.
- b) Davant del primer document que emeti l'òrgan judicial en el procés i que no sigui en la llengua volguda per la part.
- c) En qualsevol moment del procés la part pot demanar la documentació oficial en la llengua volguda.

Altres:

3. Com es pot exercir el dret anterior?

- a) És suficient que la part (ciutadà o advocat) ho demani al jutjat oralment (el funcionari n'ha de prendre nota i tramitar-ho així).

- b) És suficient que la part (ciudadà o advocat) ho demani per escrit al jutjat.
- c) Cal demanar-ho pel sistema legalment previst de relació amb l'òrgan judicial (directament la part, advocat o procurador).

Altres:

4. Quan l'article 33.2 de l'Estatut diu "Totes les persones, en les relacions amb l'Administració de justícia, el Ministeri Fiscal (...) a rebre tota la documentació oficial emesa a Catalunya en la llengua sol·licitada, sense que puguin patir indefensió ni dilacions indegudes a causa de la llengua emprada, ni se'ls pugui exigir cap mena de traducció". Quin abast té "tota la documentació oficial emesa"?

- a) Es refereix només a la documentació que emet l'òrgan judicial i, si és el cas, de la fiscalia.
- b) Es refereix a la documentació que emet l'òrgan judicial i, si és el cas, de la fiscalia i de tots els serveis oficials que participen en el procés (informes i peritatges oficials).
- b) Es refereix a totes les actuacions (documents del jutjat i d'altres serveis públics i documents de les parts).

Altres:

5. Si una part demana que es tramiti el procediment en català (article 33.2 EAC i 9 de la Carta europea), què ha de fer l'òrgan judicial?

- a) Sense traslladar la qüestió a l'altra part, fer en tot cas les notificacions en català a la part que ho ha demanat.
- b) Traslladar la qüestió a l'altra part i tramitar el procediment en català si no hi té inconvenient; si aquesta s'hi oposa, fer-li les notificacions en castellà.
- c) Traslladar la qüestió a l'altra part i tramitar el procediment en català si no hi té inconvenient; si aquesta s'hi oposa, tramitar el procediment en la

llengua que fa servir el jutjat i, en tot cas, notificar a les parts en la llengua escollida per aquestes.

Altres:

6. L'article 33.2 de l'EAC i 231.2 de la LOPJ preveuen que no hi pugui haver indefensió d'una part per raó de la llengua oficial emprada (la LOPJ només de la llengua oficial pròpia). Com s'ha de valorar la indefensió?

a) Com a criteri es presumeix el coneixement de la llengua oficial. Per això la part ha de donar una prova de i/o argumentar el seu desconeixement de l'idioma (en general el català), com ara el poc temps de residència, la residència fora de Catalunya, etc.

b) La part no ha de provar res, però el jutge pot apreciar els indicis que apunten que l'al·legació no és certa (per exemple, no haver demanat res fins un cop avançat el procés) i, per tant, denegar la traducció.

c) Sempre que s'al·legi desconeixement s'han de traduir les actuacions judicials.

Altres:

7. Les entitats jurídiques, poden al·legar desconeixement que produeixi indefensió en el si d'un procediment?

a) Només poden al·legar desconeixement les persones físiques.

b) Les persones jurídiques que no tinguin la seu o sucursal a Catalunya, hi tinguin activitat o hi prestin serveis poden al·legar desconeixement del català.

c) Les persones jurídiques poden al·legar desconeixement d'acord amb les circumstàncies de les persones físiques que les representen.

Altres:

8. Els advocats, poden al·legar indefensió per desconeixement del català?

a) Els advocats, com a prestadors de serveis a Catalunya, s'han de d'adequar al marc de doble oficialitat i, per tant, no poden al·legar desconeixement del català; si no el coneixen, han d'assumir el cost de desconeixement (s'han de procurar traductor).

b) Els advocats tenen el mateix règim que els ciutadans que són part en el procés. Si no entenen el català, el desconeixement va a càrrec de l'Administració (preval el dret de tria d'advocat).

c) Els advocats tenen el mateix règim que els ciutadans que són part en el procés, però si són del torn d'ofici (l'Administració assumeix un cost), no poden al·legar desconeixement.

Altres:

9. Qui assumeix el cost dels drets lingüístics dins del procés (dret d'opció actiu i passiu i dret a no patir indefensió)?

a) L'Administració.

b) El cost de les traduccions entraran dins la taxació de costes; s'han d'imputar, doncs, d'acord amb pronunciament sobre les costes.

Altres:

10. Si un jutge no entén el català i rep documents en aquesta llengua:

a) Els pot enviar a traduir als serveis de traduccions.

b) Els hi pot enviar si no té reconegut el mèrit de coneixement de català.

c) No pot demanar l'assistència de traductor, perquè ho ha d'entendre.

Altres:

11. Quina és la llengua que pot fer servir el personal de l'oficina (jutge, secretari, resta de funcionaris; fiscals i funcionaris de la fiscalia; metges forenses) en els escrits que elabora?

- a) Cadascú pot fer servir qualsevol dels dos idiomes, a elecció personal.
- b) La persona que signa el document tria la llengua de redacció (per tant, bàsicament jutge, secretari i fiscal).
- c) La persona que signa el document tria la llengua de redacció, però tots s'hauran d'adaptar a l'elecció de la part.

Altres:

12. Quines obligacions lingüístiques té el personal judicial?

- a) No en té cap; poden fer servir la llengua que vulguin i, si la part demana ser atesa en una llengua, poden fer servir els serveis de traducció.
- b) S'han d'adaptar a la llengua de la part; si han acreditat un nivell de llengua, han de redactar els documents en la llengua que la part demana.
- c) S'han d'adaptar sempre a la llengua en què la part ha demanat ser atesa.

Altres:

13. D'acord amb l'article 231.4 LOPJ, s'han de traduir les actuacions que han de tenir efecte en òrgans jurisdiccionals centrals de l'Estat?

- a) Sí, tot el que surti cap a òrgans centrals s'ha de traduir el castellà.
- b) Sí, però no cal traduir totes les actuacions; és possible, i caldria, fer un judici de rellevància per al procés i traduir només allò necessari.
- c) La traducció l'hauria d'instar l'òrgan central que rep les actuacions, que determinaria què vol traduir.

Altres:

14. D'acord amb l'article 33.5 de l'Estatut, si un ciutadà o qui el representa adreça un escrit en català a un òrgan jurisdiccional central de l'Estat:

- a) L'escrit ha de ser rebutjat perquè la legislació lingüística a l'àmbit judicial (LOPJ, LEC...) no preveu cap via per fer-ho.
- b) L'escrit ha de ser tramitat i el tribunal, si no l'entén, l'ha d'enviar al seu servei de traduccions.

Altres:

15. Si un ciutadà declara oralment en català davant d'un òrgan jurisdiccional central, què ha de fer aquest tribunal?

- a) No deixar-lo declarar perquè el català no hi és oficial.
- b) Escoltar-lo i, si el tribunal i els intervinents no l'entenen, posar-hi un intèrpret.

Altres:

